היכא דבדק צור כו׳. מע״ג דשחטיה בצור כשירה מכל מקום כיון דהך שחיטה כעין סקילה אסרה תורה ומשני אטו סכין כתיב בהדיא ולא אתיא צור אלא מרבויא כך הוא עיקר שחיטה בצור לפילו לשחוט לכתחילה כמו בסכין ולפיכך אין לחלק כלל בין צור לסכין ובדין הוא דליבעי לאתויי ברייתא דבכל שוחטין בין בצור בין בקרומית כו׳ (חולין דף טו:) דמשמע לכתחילה אלא דניחא ליה להביא המשנה[א] ומ״מ סמיך אברייתא דשריא אפילו לכתחילה והכאיש מקדש (קדושין דף ט:) מייתי הברייתא אהך מילתא גופה[ב]: **נפקא** להו מאת בשרו. משמע דרבי יוסי הגלילי דריש אתין דאיהו דריש לקמן נקי מדמי ולדות ותימה דבפרק המקשה (חולין דף ע: ופסח[ג]) גבי הא דתנן רבי יוסי הגלילי אומר בטומאה עמא בטהורה טהור דריש[ג] מהלכי כפיס במיה[ד] טמאתי לך[ה] ופריך קלוטה במעי קלוטה[ו] ליטמא דמהלכי ד׳ ט[ז] [במהלכי] ד׳ היא[ז] ומאי קשה[ח] הא קתני בטומאה טמא והאי בטומאה הוא דרבי יוסי הגלילי וכיון דדריש אתין ע״כ כר״ש ס״ל דאוסר גמל במעי פרה כדמוכח בפ״ק דבכורות (ד׳ ו:) דאמאן דסרי לא דריש אתין וי״ל דבחולין פריך מקלוט שרשאו ורובו דומה לאמו דמודה ר״ש דשרי כדמוכח פרק קמא דבכורות (שם)[ט] א״א רוצה לישב דברי רבי יוסי הגלילי דבחולין אפילו לרבנן דבכורות[י]: **ביון** שהגיע לאת ה׳ אלהיך תירא פירש. אע״ג דבפ״ק דקדושין (ד׳ ג:) דריש נאמר איש אמו ואביו תיראו ונאמר את ה׳ אלהיך תירא השוה הכתוב מורא אב ואם למורא שמים לא הוה ניחא ליה למדרשיה לאוקמי לעשה יתירא: **לרבות** ת״ח. וא״ת מפני שיבה תקום למה לי תיפוק ליה מהכא וי״ל דהכא[יא] ברבו מובהק כדתנן (אבות פ״ד משנה י״ב) מורא רבך כמורא שמים או ברב מופלג דהוי כעין רבו[יב]: **נקי מחצי כופר**. לא בעי למימר נקי מדמי ולדות כרבי יוסי הגלילי משום קושיא דאמשים[יג] ומדמי עבד דהיינו שלשים של עבד לא קאמר דכרים נקים ס״ל דאמר לקמן (ד׳ מג.) כשאין השור בסקילה דלא משלם קנס ואע״ג דכופר מחייב רבי אליעזר היינו משום דדריש אם כופר לרבות כופר שלא בכוונה כרבי יוחנן דלקמן אבל אם עבד לא דריש הה״ק ר״ל לקמן ובברא דרבי עקיבא דס״ד דתם משלם דמי עבד מן העלייה כדלקמן ליה ליה לרבי אליעזר וא״ת ונקי מדמי עבד ממש משויו[יד] דבמקום דלא משלם קנס משלם דמיס כדמשמע לקמן הלכך אסורין למפטר תם וי״ל כיון דבתם ליכא קנס בכוונה ולדות ולפי הטעמים הללו א״ש נמי לרבי עקיבא דדריש לקמן נקי מדמי עבד כלומר משלשים של עבד ולא בעי למנקט נקי מחצי כופר משום דאפילו מועד נמי פטור שלא בכוונה ולא בעי לאוקמי נקי מדמי בן חורין דמועד איכא דמיס שלא בכוונה כדמוכח לקמן אלא היינו טעמא כדפרישית לו משום דדמיס לא כתיבי לו משום דכיון דלא משכחן כופר בתם לא אצטריך למעט הדמיס וא״ת והא לקמן יליפינן אשו שלא בכוונה משור שלא בכוונה אע״ג דליכא כופר בתם[טו] וי״ל דלא דמי דבאש לא שייך כופר כלל הלכך משום כופר לא שבקינן דמיס אבל שור דשייך ביה כופר ואפ״ה ליכא כופר בתם אין סברא לחייבו דמיס שלא בכוונה ועי״ל טעם אחר לר״א דמסתבר ליה לאוקמי בכופר מבכל דבר דהכי משמע ליה פשטיה דקרא מדכתיב בתריה ואם שור נגח הוא שישלם כופר וא״ת לרבי יוסי הגלילי דאמר תם משלם חצי כופר וקאמר נקי מדמי ולדות טפי הוה ליה למימר נקי מחצי כופר מטעמא דפרישית וי״ל דאין דומה לו סברא לפוטרו מחצי כופר מאחר שחייבו הכתוב אם כופר יושת עליו א״כ משלם מן העלייה אע״ג דלענין ניזקין משתלם מגופו[טז] דלד תמות במקומו עומדת[טז] וי״ל דשחצי מועד דגלי ביה קרא[יז] ושמא מלד מועדת מחייבו הכתוב כופר שלא אבל תם דלא כתיב[יח] בהדיא לא מצי למילף אלא מניזקין וניזקין גופייהו מגופו[יט]: **על פי עד אחד או על פי בעלים**. ברישא פרק התערובת (זבחים ד׳ עח. ופסח[כ]) ובריש פרק כל האסורים (תמורה ד׳ כח. ופסח) פי׳ הקונטרס דשור אין נהרג על פי בעלים לא נוגח ולא רובע משום דמודה בקנס הוא ותימה לר״י היכן מצינו דהכריגת שור הוא קנס ובפ״ק דסנהדרין (ד׳ י.) נמי דקאמר פלוני רבע שורי הוא ואחר מצטרפין להורגו משום דאין אדם קרוב אצל ממונו ומה בכך מ״מ יפטר מטעם דמודה בקנס ונראה דהיינו טעמא דלא מחייב[כ] על פי הבעלים אפילו יהיו ב׳ כגון של שני שותפין ומעידין עליו משום דאדם קרוב אצל ממונו דהא דאמרינן בסנהדרין דאין אדם קרוב אצל ממונו ה״מ כשאין נרבע לא מבעיא לן דפשיטא דקרוב אצל ממונו הוא כיון שלא בא להעיד על חבירו: שור[כא] כדמוכח סוגיא התם[כב] אבל אמר שורי נרבע לא מבעיא לן דפשיטא דקרוב אצל ממונו הוא כיון שלא בא להעיד על חבירו: **מודה בקנס הוא**. דקיימא לן פלגא נזקא קנסא[כג] ונראה דהוה מצי למפרך אעד אחד דאין סברא לומר שלא יחשוב מרשיע עצמו כשמודה ואין רוצה לישבע ואף על גב דעל ידי העד בא עליו חיוב זה אלא הפשוט יותר נקט[כד]:

היכא דבדק צור ושחט בו דעבדיה כעין סקילה אבל היכא דשחטיה בסכין לא אמרי אטו סכין כתיבא באורייתא והתנן[א] השוחט במגל יד בצור ובקנה שחיטתו כשירה והשתא דנפקא ליה איסור אכילה ואיסור הנאה מלא יאכל את בשרו בעל השור נקי למה לי[ב] להנאת עורו דסלקא דעתך אמינא בשרו הוא דאסור בהנאה אבל עורו נשתרי בהנאה קמשמע לן בעל השור נקי ולהנך תנאי דמפקי ליה להאי בעל השור נקי לדרשה אחרינא[ג] [כדבעינן למימר קמן] הנאת עורו מנא להו נפקא להו מאת בשרו את הטפל לבשרו מאי ניהו עורו והאי תנא[ד] את לא דריש כדתניא[ה] שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע[ו] לאת ה׳ אלהיך תירא פירש אמרו לו תלמידיו רבי כל אתין שדרשת מה תהא עליהן אמר להם כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך קבלתי שכר על הפרישה עד שבא ר׳ עקיבא ולימד את ה׳ אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים: ת״ר ובעל השור נקי רבי אליעזר אומר[ז] נקי מחצי כופר אמר לו ר׳ עקיבא והלא הוא עצמו אין משתלם אלא מגופו הביאהו לבית דין וישלם לך אמר לו רבי אליעזר כך אני בעיניך שדיני בזה שחייב מיתה אין דיני אלא כשהמית את האדם על פי עד אחד או על פי בעלים על פי בעלים מודה בקנס הוא קסבר[ח] כופרא כפרה תניא אידך אמר לו רבי אליעזר עקיבא כך אני בעיניך שדיני בזה שחייב מיתה אין דיני אלא במתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם למצרי[ט] והרג ישראל לנפלים והרג בן קיימא[י] הי אמר ליה ברישא רב כהנא משמיה דרבא אמר מתכוון אמר ליה ברישא רב טביומי משמיה דרבא אמר המית אמר ליה ברישא רב כהנא משמיה דרבא אמר מתכוון אמר ליה ברישא משל לצייד ששולה דגים מן הים

משכח

היכא דבדק צור. דהיינו כעין סקילה (בא) באבנים: **אטו סכין דכתיבא באורייתא**. שהרי שחיטתו הזכיר לכתיב יותר מחיטת צור: **והשתא דנפקא ליה איסורא והנאה מלא יאכל**. כרבי אלבאה דשחטיה וכ״ש להיכא דסקליה בעל השור נקי[יא] **למה לי: אם לא דריש**. כדתניא דפרישה מהן נתמיה: אתין וגמנין ריבויין: **שהגיע לאת ה׳ אלהיך תירא**. לא ידע מה לרבות: **נקי מחצי כופר**. דלא תימא כשהמית משלם חצי כופר כי היכי דנמנקין מ״נ: **אמר לו רבי עקיבא**. פשיטא דפטור והלא אם חייב דורש אלא אין משלומיו אלא מגופו וזה שנסקל ממה משלם יאמרו לו בעליו הביאהו לב״ד ויושלמו לך הימנו: **אין דיני**. אין מדרשי זה שאני דורש אלא כשהמית על פי עד אחד שאינו נסקל אבל ממונא אימא לשלם להכי אצטריך קרא: **מודה בקנס**. פטור וכי היכי דמפטר מקטלא מפטר נמי מכופר ולמה לי קרא. והוא הדין דהוה מצי למפרך אעד אחד פשיטא דפטור: **קסבר כופרא כפרה**. לפיכך אי לא מעטיה הוה אימינא ליחייב בין בעד אחד בין ע״פ עצמו כי היכי דתיהוי ליה כפרה: **אלא במתכוון להרוג כו׳**. דפטור מסקילה כדתנן במתני׳ (לקמן דף מד.): **מתכוון אמר ליה בריש**א. דרשיה גדולה היא דלהאי ולהאי אצטריך קרא אבל המית על פי עד אחד כו׳ דאיה קטנה היא דאיכא לאתויבה מודה בקנס פטור ובעד אחד נמי איכא למימר פשיטא דלא מחייב דהא תרי בעינן לאפוקי ממונא ואפילו גבי מועד נמי פטור:

מסורת הש״ס

מסורת הש״ס

נ א מיי׳ פ״ח מהלכות שחיטה הלכה ה׳ סמג עשין סג טוש״ע י״ד סי׳ ו סעיף ח:

נא ב מיי׳ פ״ד מהלכות מאכלות אסורות הלכה כב ופ״ד מהל׳ אסורי מזבח הלכה ט ב:

נב ג מיי׳ פ״י מהל׳ מקי ממון הלכה כ והלכה יג:

מוסף תוס׳

א. וא״ג דהשוחט דיעבד משמע. רשב״ם. ב. [ד]מייתי להאי סוגיא כולה כדאיתא הכא אלא שהחליפו שם ואמרו אטו כתיב באורייתא והא (תנן) [תניא] בכל שוחטין וכו׳. לש״ס בשיטמ״ק. ג. [מ]כתיב (ויקרא יא. כז) וכל הולך על כפיו. תוס׳ בכורות ו ע״ח ד״ה וכי שמעון. ד. בתוך גופה של בהמה חיה. דהיינו עובר טמא במעי אמו. רש״י חולין ע ע״ב. ה. משום בבילה, דכתיב בסיפיה הנוגע בנבלתם יטמא. רש״י שם. ו. ואמו טהורה היא אלא שנולד כך. רש״י שם. ז. ומתניתין פסיק ותני בטהורה טהור. רש״י שם. ח. אין הכי נמי. תוס׳ חולין ע ע״ב ד״ה קלוט. ט. הוה אמינא דוקא. רשב״ם. י. כתב רחמנא מפני שיבה תקום כל שקנה חכמה. רשב״ם. יא. ולא שוורים. רשב״ם. יב. והא ליכא לשנויי דלדמים של עבד דלפינן אשו שלא בכוונה משור, דהוי ממון גמור, אבל בבן חורין לא שייך דמים, דסוגיא [דהתם] לא מוכחא הכי מדנקט בכוונה משלם כופר ולא נקט קנס. תוספות שאנץ בשיטמ״ק. יג. דקא סבר דכל נזקי השור כל שבמועד נ״ש בתם ח״ג, וכיון שבמועד משלם כופר שלם בתם חצי כופר, אבל בולדות לא חייב הכתוב בהדיא נ״ש של ולדות במועד שנאמר שיהא התם משלם החצי, אלא אדרבה הוצרך הכתוב ללמדנו שבתם פטור כדי שנלמוד מן התם למועד, דמדפטר בתם ש״מ שבמועד משלם דמים שלמים של ולדות. רשב״ם לקמן מב ע״ב. יד. ואין לומר שלא חייב רבי יהודה אלא כשאינו נהרג שקדם ושחטו וכו׳, דהא בהדיא חייב הכתוב כופר שלם [אף] כשהשור נסקל. תוספות רבינו יעקיב בשיטמ״ק. טו. החצי. ר״פ. טז. ה״נ לענין תם אע״ג דלענין נזקין משלם מגופו דוקא, לענין כופר מיהא משלם מן העליה. ר״פ. יז. שמשלם כופר שלם. ר״פ. יח. כופר בדידיה. ר״פ. יט. הלכך כופר נמי לא שנא. ר״פ. כ. השור מיתה. ר״פ. כא. ולא חשבינן קרוב אצל ממונו למיפלג דבריו. ר״פ. כב. דהתם מסקינן מעיקרא, מהו דתימא אדם קרוב אצל עצמו אמרינן אבל [אצל] אשתו לא אמרינן קמ״ל, והיינו בעל כרחין [ד]הכי קאמר אצל אשתו לא אמרינן דהוי לפלוגי דיבורא דוקא, ד[הא] בעלמא פשיטא דאדם קרוב אצל אשתו. תר״מ ור״פ. כג. וא״כ החצי כופר נמי יהא קנס. ר״פ. כד. ולמסקנא ניחא הכל. ר״פ. [ד]כי אמרינן כופרא כפרה איצטריך קרא לפיפטריה, דאי לא כתב רחמנא ובעל השור נקי הו״א דחייב בין על פיו בין ע״פ ע״א דהא מביא חטאת על פיו ואפי׳ ע״פ ע״א וכדאמרינן בכריתות [יא ע״ב] אמרו לו אכלת חלב מביא חטאת ואפי׳ ע״פ ע״א בשלא הכחיש ואמר לא אכלתי דמוקמינן לה התם בעד אחד. רשב״ם.

ה [שמות כא], **ו** [בס״א: לנכרי], **ז** [שמות כא], **ח** [ד״ה קלוט], **ט** ר״מ, **י** [עי׳ תוס׳ מנחות יא: ד״ה ור״מ], **כ** גי׳ ר״מ דמנועד, **ל** [ד״ה על],

מ חולין טו: קדושין ט: ע״ש, **נ** רש״ל, **ס** [פסחים כב: וש״נ], **ע** קדושין נז. בכורות ו: ע״ש פסחים כב: [וע״י מגיגה יב.], **פ** [נעיל מ.], **צ** [בס״א: לנכרי], **ק** [שמות כא], **ר** [ד״ה קלוט], **ש** ר״מ, **ת** [עי׳ תוס׳ מנחות יא: ד״ה ור״מ], **א״** גי׳ ר״מ דמנועד, **ב״** [ד״ה על],

ג״ [ד״ה על],

תורה אור השלם

1. אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ: דברים ו יג

גליון הש״ס

גמ׳ הי אמר ליה ברישא. כעין זה נדה דף יג ע״ב: תוס׳ ד״ה נפקא בו׳ אי נמי רוצה ליישב. כעין זה עי׳ לקמן מז ע״ב בתוס׳ ד״ה מאי טעמא גופה וכו׳:

מוסף רש״י

היכא דבדק צור ושחט בו. דסקילה היא, דמנבלה לא מצי נפיק, דלאו נבלה הוא, אבל שחיטת סכין לא (קדושין נו:). אטו סכין כתיבא באורייתא. אבל שחיטה, וכיון דהכי הוא כי שחטה נמי בצור לאו סקילה היא אלא שחיטה, ואסר לך הכתוב בצור והוא הדין סכין (שם). במגל יד. רפ״ל בגע״ז ויש לה שתי פיות האחת מלקה כסכין והאחת יש לה פגימות (חולין טו:). את לא דריש. לריבוי דסבר לה כשמעון העמסוני (פסחים כב:) שפיכת מלזהבן (קדושין נו:). היה דורש כל אתין שבתורה. לריבוי (שם). כיון שהגיע לאת ה׳ אלהיך תירא. אמר מה מרבה לירא עמו, פירש. מטוען ומזל בו מכל ריבויין שדרש, דמדהכא לאו לרבויי אתא כולהו נמי לאו לרבויי אתו (פסחים כב:) פיכת מכל דרשות שדרש, דכל אתין באין לרבות חה אין מה לרבות בו (בכורות ו:) שיהא לרבות שום דבר לחשוחנו לגמולא המקום (קדושין נו:). לרבות תלמידי חכמים. שיהא מורא רבך כמורא שמים (פסחים כב:). נקי מחצי כופר. שאם הרג את האדם נקי מחצי כופר, ואע״ג דמועד משלם כופר שלם לא אמרינן תם ישלם אלא כופר כי היכי דגני מקרן משלם אלא מזק (קדושין נו: וכנ״ל פסחים כב: וכתובות נא.). כופרא כפרה. לכפר על זה שהרג שוהו את האדם (מכות ב:).

רבינו חננאל

אין דיני אלא כשהמית [את האדם] על פי עד אחד או על פי בעלים, וקסבר כופרא כפרה.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

משכח רברבי. בריש״א שקיל להו וכי הדר משכח זוטרי שקיל. הכא נמי אע״ג דרחייה גדולה אמר ליה בריש״א כי הדר משכח רחייה זוטרתי אמרה ניהליה: **משכח זוטרי.** בריש״א שקיל להו סבר דלמא לא משכח אחריני וכי הדר משכח רברבי ולית ליה מנא כולי האי דליחזקינהו לכולהו שדי זוטרי ושקיל רברבי. ה״נ המית אמר ליה בריש״א דאכתי לא הוה ידע ליה מילתא דעדיפא מיניה כי הדר משכח הך הדר ביה מקמייתא: **מדמי ולדות.** נגח את האשה וילדו ילדיה: **כי יצאו אנשים.** ונגפו אשה הרה ולא שוורים: **אף שוורים.** דפטור להו קרא מועדים הוא דפטר אבל תמיין ליחייבו: **כתב רחמנא וגבעל השור נקי.** למימר דלא דרשינן אנשים ולא שוורים הדומין לאנשים אלא תם פטור ומועד חייב: **גבי בושת נמי.** דקיימא לן (לקמן דף פז.ד) שור שביש פטור ופקא לן מכי יצאו אנשים יחדו אים ואחיו וקרבה אשה וגו׳ וקצותה את כפה[ה] ממון דהייבו בושת נימא הכי הו׳: **וכ״ש ה״נ.** דלרבי יוסי הגלילי משלם מועד ממון בושת: **אלא אביי ורבא דאמרי פרוייהו.** להכי אצטריך דאי מדר״ע הוה אמינא אנשים ולא שוורים הכי מידרש אנשים הוא דכי יש אסון באשה לא יענשו בדמי ולדות דקא ליה בדרבה מיניה אבל שוורים ולדות ליכא בה חיוב מיתה כתב רחמנא הו׳: **אטו באסון תליא מילתא בכוונה תליא מילתא.** ואפילו יש אסון באשה יענשו אם נתכוין לחביבו דסבירא ליה לרב אדא כר׳ שמעון דאמר במס׳ סנהדרין באלו הן הנשרפין (דף עט.) נתכוון להרוג את זה והרג את זה פטור ממיתה וחייב ממון ולית ליה דתנא דבי חזקיה דאמר לא חלקת בו בין מתכוין לשאין מתכוין לחייבו ממון ולא לפוטרו ממון ולא יהיה אסון דקרא בחבירו קדרים ליה אם אין אסון בחבירו אפילו יש אסון באשה יענש וכיון דאנשים אהיכא דיש אסון נמי יענשו אשתכח דאמעיט שוורים בין בית אסון בין בשאין אסון ובעל השור נקי למה לי: ונימא גבי נער נמי נימא הכי דכתיב אים בעמיתו ולא שור בעמיתו שור דומיא דאים כו׳ משום דליתא ליה למפרך מקרא דאנשים דומיא דהתיא דאיירי בה: **בכוונה תליא מילתא.** פ״ה דס״ל כר״ש דאמר באלו הן הנשרפין (סנהדרין דף עט. ושם) נתכוון להרוג את זה והרג את זה פטור ממיתה וכיון דפטור ממיתה חייב בדמי ולדות דלית ליה דתנא דבי חזקיה וקשה לר״י וכי היה תמה רב אדא בר אהבה על אביי ורבא אם סנהדרין כרבנן ועוד דליכא למימר דרב אדא ובריתא דרב מגי דרומאה פליגי אתנא דבי חזקיה וה״ל למפרך הכא כדפריך רבא עליה דרב דימי פרק אלו נערות (כתובות דף לה. ושם[ו]) ומי איכא מאן דלית ליה דתנא דבי חזקיה[ז] ורבאה לר״י[ז] דרבא ואביי לא היו פוטרין שוורים מדמי ולדות מנקי אלא דוקא היכא דלא נתכוונו לאשה דומיא דאנשים דמשתעי בהו קרא אבל נתכוון לאשה עצמה חייב מדלא קאמר אנשים אין אסון יענש הא יש אסון לא יענש בין נתכוונו זה לזה בין לא נתכוונו זה לזה אלא לאשה עצמה ולא שוורים דבין הכי ובין הכי יענש כתב רחמנא בעל השור נקי דפטור והוה משמע שפיר דפטור בכל ענין אלא ולאי בנתכוונו לאשה עצמה חייבין לאביי ורבא ואע״ג דבאנשים פטורי טפי כשמתכוונים לאשה היינו משום דשייך בהו קס ליה בדרבה מיניה אבל בשור לא שייך[ז] ופריך רב אדא בר אהבה והא ע״כ בכוונה תליא מלתא לרבי דדרים בהנשרפין (סנהדרין דף עט. ושם) ונתתה נפש תחת נפש ממון ולית ליה לא חלקת בין מתכוין לשאין מתכוין לענין דמי הנהרג וסובר רב אדא דהוא הדין לענין דמי ולדות דכיון דגלי קרא שם לחלק בין מתכוין לשאין מתכוין לענין דמי הנהרג לא נלמוד עוד שום פטור ממון כשאין מתכוין מכח הקישא ואע״ג דאית ליה הקישא לענין שאר דברים[ח] וא״כ לדידיה אנשים אפילו יש אסון באשה יענשו ולדידיה יש לנו לפטור בשוורים אפילו נתכוונו לאשה שאי אפשר לרבי לדרוש אלא כמו שדורש אחרי כן ומדרבי נשמע לכולהו תנאי אלא מצינו מחלוקת זה ביניהם ואביי ורבא סבירי להו דדוקא למאי דגלי קרא כגון לדמי הנהרג לרבי גלי אבל בשאר ממון לא גלי וכן מוכח בהפרה (לקמן דף מט.) לאביי ורבא סבירי להו שהוא חייב בשוורים כשנתכוון לאשה עצמה דתנן שור שהיה מתכוין לחבירו והכה אשה וילדו ילדיה פטור מדמי ולדות ודייקינן בגמרא דנתכוין לחבירו אבל נתכוון לאשה משלם מימא תהוי תיובתא דרב אדא בר אהבה משמע דלרבא ולאביי ניחא דמחייבי ומתניתין דהמוכר (לקמן דף פז.) דפטור שור מדמי ולדות דוקא כשלא נתכוון לאשה דומיא דאנשים דקרא.

משכח רבי שקיל זוטרי שקיל רב טביומי משמיה דרבא אמר המית אמר ליה בריש״א משל לצייד ששולה דגים מן הים משכח זוטרי שקיל משכח רבי שדי זוטרי ושקיל רבי תניא אידך [ב]בעל השור נקי רבי יוסי הגלילי אומר נקי [א]מדמי ולדות אמר לו ר״ע הרי הוא אומר [ב]כי יצאו אנשים [ג](ונגפו אשה) אנשים [ד]ולא שוורים שפיר קאמר ר״ע אמר רב עולא בריה דרב אידי איצטריך ס״ד אמינא אנשים ולא שוורים הדומין לאנשים מה אנשים מועדין אף שוורים מועדין הא תם מיחייב כתב רחמנא בעל השור נקי דפטור אמר רבא [ג]יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא אלא אמר רבא איצטריך ס״ד אמינא אנשים ולא שוורים הדומין לאנשים מה אנשים מועדין אף שוורים מועדין וק״ו לתמין דפטירי הדר כתב רחמנא בעל השור נקי תם פטור ומועד חייב א״ל אביי אלא מעתה גבי בושת נמי נימא הכי אנשים ולא שוורים הדומין לאנשים מה אנשים מועדין אף שוורים מועדין וקל וחומר לתמין דפטירי הדר כתב רחמנא בעל השור נקי תם פטור ומועד חייב וכ״ת ה״נ אי הכי ליתני בעל השור נקי רבי יוסי הגלילי אומר פטור מדמי ולדות ומבושת אלא אביי ורבא דאמרי תרוייהו [ד]אנשים אין אסון באשה יענשו [ד]יש אסון באשה לא יענשו ולא שוורים דאע״ג דיש אסון יענשו הדר כתב רחמנא בעל השור נקי דפטור מתקיף לה רב אדא בר אהבה אטו באסון תליא מילתא בכוונה תליא מילתא אלא [ב]אמר רב אדא בר אהבה אנשים [ה]כי נתכונו זה לזה אע״ג שיש אסון באשה יענשו כי נתכונו לאשה עצמה לא יענשו ולא שוורים דאפילו נתכונו לאשה עצמה יענשו כתב רחמנא בעל השור נקי דפטירי וכן כי אתא רב חגי מדרומא אתא ואייתי מתניתא בידיה כוותיה דרב אדא בר אהבה תניא אידך בעל השור נקי ר״ע אומר נקי מדמי עבד ונימא

הא תם מיחייב. לא בעי למימר תם שמחויב ממה שהמועד פטור דאמטו משום דאייעד יהיה פטור יותר אלא ה״ק דמועד יהיה פטור אלא לחייבו בהעדאה יותר מתם[א] והא דקאמר דיציבא בארעא משום לד תמות הקל שאין משלם אלא מגופו חייב לד מועדת לא כ״ש:

כתב רחמנא בעל השור נקי דפטור. [ב]ואצטריך למיכתב אנשים דאי לא כתב אלא בעל השור נקי הוה מוקמינן נקי מחלי כופר[ג] והוה מחייבינן בין תם בין מועד בדמי ולדות אבל השתא דכתיב אנשים למעוטי מועד אית לן לאוקמי פטור דנקי אתם דלא להוי יציבא בארעא וכו׳: **כתב רחמנא בעל השור נקי תם פטור ומועד חייב.** ונקי מדמי ולדות דקתני לאו לפוטרו מדמי ולדות אצטריך אלא כלומר דוקא תם פטור מדמי ולדות ואי לא לא כתב אנשים כלל הוי פטרינן נמי במועד אלא מחייב הכתוב במועד אלא במקום שחייב בתם [ד]כדפירשתי לעיל (לא.) ולהכי כתב אנשים דליתי נקי לגלויי עליה דלא משתעי אנשים ולא שוורים אלא בתם והא דתניא בהחובל (לקמן דף פז.) שור אין משלם אלא נזק ופטור מדמי ולדות משמע דאיירי במועד דמשלם נ״ש ועוד דומיא דאדם ואפילו הכי פטור מדמי ולדות

ההיא כר״ע אתיא:

גבי בושת נמי נימא הכי אנשים כו׳. דגבי בושת כתיב כי יצאו אנשים יחדו אים ואחיו דמאים בעמיתו לא נפקא אלא לענר לחודיה וריפוי ושבת נפקא מהזה כדאמרינן בהמניח (לעיל דף לג.) ואפילו לר״ע דמאים בעמיתו נפקי כולהו מודה הוא דבושת לא נפיק מיניה אלא לענר וריפוי ושבת שרגילין להיות ע״י חבלה דומיא דנתינת מוס[ד] אבל בושת דרגיל להיות רוב פעמים בלא חבלה לא נפיק מאים אלא מאנשים[ה] וא״ת וריפוי ושבת בין לר״ע ובין לרבנן ליתי מאנשים דכתיב גבי ריפוי ושבת וכי יריבון אנשים וי״ל דקיס ליה לגמרא דהכוא אנשים אתא לדרשה אחרינא ומהאי טעמא נמי א״ש דלא פריך גבי ריפוי ושבת נימא הכי אבל הכוא דבושת קיס לן דלמעוטי שוורים אתא והא דלא פריך דלמטו משום דאייעד יהיה פטור יותר אלא ה״ק דמועד יהיה פטור אלא לחייבו בהעדאה יותר מתם[א] והא דקאמר דיציבא בארעא משום לד תמות הקל שאין משלם אלא מגופו חייב לד מועדת לא כ״ש:

כתב רחמנא בעל השור נקי דפטור. [ב]ואצטריך למיכתב אנשים דאי לא כתב אלא בעל השור נקי הוה מוקמינן נקי מחלי כופר[ג] והוה מחייבינן בין תם בין מועד בדמי ולדות אבל השתא דכתיב אנשים למעוטי מועד אית לן לאוקמי פטור דנקי אתם דלא להוי יציבא בארעא וכו׳: **כתב רחמנא בעל השור נקי תם פטור ומועד חייב.** ונקי מדמי ולדות דקתני לאו לפוטרו מדמי ולדות אצטריך אלא כלומר דוקא תם פטור מדמי ולדות ואי לא לא כתב אנשים כלל הוי פטרינן נמי במועד אלא מחייב הכתוב במועד אלא במקום שחייב בתם [ד]כדפירשתי לעיל (לא.) ולהכי כתב אנשים דליתי נקי לגלויי עליה דלא משתעי אנשים ולא שוורים אלא בתם והא דתניא בהחובל (לקמן דף פז.) שור אין משלם אלא נזק ופטור מדמי ולדות משמע דאיירי במועד דמשלם נ״ש ועוד דומיא דאדם ואפילו הכי פטור מדמי ולדות

ההיא כר״ע אתיא:

גבי בושת נמי נימא הכי אנשים כו׳. דגבי בושת כתיב כי יצאו אנשים יחדו אים ואחיו דמאים בעמיתו לא נפקא אלא לענר לחודיה וריפוי ושבת נפקא מהזה כדאמרינן בהמניח (לעיל דף לג.) ואפילו לר״ע דמאים בעמיתו נפקי כולהו מודה הוא דבושת לא נפיק מיניה אלא לענר וריפוי ושבת שרגילין להיות ע״י חבלה דומיא דנתינת מוס[ד] אבל בושת דרגיל להיות רוב פעמים בלא חבלה לא נפיק מאים אלא מאנשים[ה] וא״ת וריפוי ושבת בין לר״ע ובין לרבנן ליתי מאנשים דכתיב גבי ריפוי ושבת וכי יריבון אנשים וי״ל דקיס ליה לגמרא דהכוא אנשים אתא לדרשה אחרינא ומהאי טעמא נמי א״ש דלא פריך גבי ריפוי ושבת נימא הכי אבל הכוא דבושת קיס לן דלמעוטי שוורים אתא והא דלא פריך

מסורת הש״ס

א) רש״ל מ״ז, ב) [עירובין ט. יומא מז.], ג) לקמן מט., ד) [ולעיל לד:], ה) [דברים כה], ו) [ל״ה ומן],

תורה אור השלם

1. וְכִי יִגַּח שׁוֹר אֶת אִישׁ אוֹ אֶת אִשָּׁה וָמֵת סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר וְלֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ וּבְעַל הַשּׁוֹר נָקִי: שמות כא כח
2. וְכִי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים וְנָגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בִּפְלִלִים: שמות כא כב

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה גבי וכו׳ לא נפיק מאים אלא מאנשים. נ״ב ס״א ולעיל בהמניח גרסי׳ אי מהסוא ה״א לענר לחודיה וכ״ג לענר וכושת דכושת נפק מאנשים:

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה כתב וכו׳ ברפ״ל לעיל. דף לח ע״א תוס׳ ד״ה דא״כ:

עין משפט נר מצוה

נג א ב מיי׳ פי״ל מהל׳ מזקי ממון הלכה ג:
נד ג ד ה מיי׳ פ״ד מהלכות חובל ומזיק הלכה ה ו סמג עשין ע טוש״ע ח״מ סי׳ תכג סעיף א ופעיף ד:

מוסף רש״י

יציבא. אזלמי (ערובין ט.).

מוסף תוס׳

א. דצד תמות דוקא מיחייב כדמעיקרא אבל צד מועדות יהא פטור. ר״פ. ב. וא״ת למה לי אנשים, הא כיון דתם פטור מבעל השור נקי א״כ ממילא ידענן דמועד פטור, דלא חייב הכתוב במועד אלא מה שחייב בתם, ור״ל. ר״פ. ועי׳ מהרש״א ומהר״ם שיף. ג. דהכי מסתברא טפי. ר״פ. ד. דמיירי ביה קרא דאיש בעמיתו. ר״פ. ה. ועוד קשה דא״כ לא פליגי אביי ורבא וראב״א מידי לענין ולדות אלא דמר מפרש ברייתא דריה״ג אליבא דרבנן ומר מפרש אליבא דר״ש, והוו דוחק. ר״פ. ו. דבין אביי ורבא בין ראב״א מצו סברי שפיר כרבנן דסברי נתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב או כר״ש [דפטר], ולענין דמי ולדות הוא דפליגי היכא שלא נתכוונו השוורים לאשה עצמה. ר״פ. ז. ובין לרבי שמעון ובין לרבנן קאמרי אביי ורבא, דאית להו לתנא דבי חזקיה. המל״ם בשיטמ״ק. לרבנן משום דקלב״מ, ולר״ש אע״ג דליכא קלב״מ בלא נתכוונו דנתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור מ״מ לא יענשו משום שוגג כמזיד כו׳, והלכך כי ממעטינן שוורים מנקי לפטור היינו דוקא בלא נתכוונו לאשה דומיא דאנשים דמיירי בהו קרא, אבל בנתכוונו לאשה עצמה מיחייבי שוורים בדמי ולדות. ר״פ. ח. דלענין ממון אחר [בהדי מיתה] אית להו לכולהו הקישא דתנא דבי חזקיה, ולא פליגי עליה אלא במאי דקתני בין מתכוין לשאינו מתכוין, דמשמע בין מתכוין להרוג את האשה בין אין מתכוין להורגה אלא להרוג את חבירו והרגה דבכל ענין פטור מדמי ולדות. ר״פ. דלרבי נתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב ממון. תוס׳ כתובות לה ע״ל ד״ה ומי.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ונימא רבי עקיבא לנפשיה. ולא בעי למימר שלא היה יודע שאתם תירוצים וכשאמר לו רבי אליעזר קבלם דפשוט לו לגמרא דמסתמא היה יודע ומה שלא היה חושש משום דאית ליה דרבה דאי אין השור בסקילה אין הבעלים משלמים כופר[א] ו״ת ולימא אם כופר לא דריש ואם עבד דריש וי״ל כיון דלא דריש אם כופר כ״ש דלא דריש אם עבד כדמוכח לקמן: **אלא** אמר רב **אבי כו׳.** ו״ת ומה דוחקו לתרץ נימא דגם ר״ע היה יודע וסובר אותו תירוץ שהשיב לו ר״ח וסבר דלמא אית ליה טעמא אחרינא כדאמר לעיל אקדם ושחטו וי״ל דגבי טעם דקדם ושחטו שייך לומר הכי שאינו טעם טוב[מ] כדפרישית לעיל אבל אטעם דהמית על פי עד אחד וגבי טעמא דנתכוון לא שייך למימר דלמא אית ליה טעמא אחרינא דטעמיס חשובין הן וליכא למפרך עליהו מידי:

ועבד יפה סלע נותן ל׳. אע״ג[ב] דשור ק׳ אין נותן אלא שלשים מ״מ כיון שנותן קצבה של שלשים אע״פ שאין שוה אלא סלע אז יותר שלעולם הקצבה עומדת א״כ גם כשהשור אין שוה כלום קיימת[ג]:

מה כשחייב בן חורין חלקת בין תם למועד. בריימתא זו מוכחא דר״ע לא קבל תשובה דר״א דהא לא דריש ר״ע נקי מתלי כופר ואפילו הכי פוטר כאן בתם והיינו משום דכי לא מיחייב סקילה פשיטא דפטור מכופר[ד]: **נקי מדמי עבד.** פירוש משלשים של עבד[ה] וים מפרשים דאפילו דמיס לא משלם[ו] וכ״ש קנס[ז]: **והוה ליה ראוי.** אף על גב דדיש נוחלין (כ״ב דף קיג.) דריש דאין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק מקרא אחרינא מהכא לא נפקא דהוה אמינא דשאני כופר דלעולם הוי ראוי[ח] ולא אתי מיניה שאר ראוי[ט] וכופר נמי לא נפיק מהתם דהתם בירושה שנפלה לאחר מיתת האשה אין הבעל נוטל בראוי אבל כופר דמחייס נעשה החבלה שהכופר בא על ידה הוה אמינא דנוטל[י]: **נותן** נזק **וצער לאשה.** נקט נזק וצער לפי שרגילות הוא שמלטערת יותר וגם נפתתין דמיה כשמפלת ע״י הכאה מכשיולת בזמנה אבל ריפוי ושבת אורחא דמילתא הוא שאין צריכה ריפוי וגם אינה מתבטלת יותר ממלאכה משאר יולדת וכזה היה סופה כשתלד וא״ת ובושת מ״ט לא חשיב וי״ל נתכוין לביים זה וביים זה פטור לר״ש בהחובל (לקמן דף פו.) ומיירי דנתכוון לכסות חבורו והכה האשה כפשטיה דקרא[יא]:

היתה שפחה ונשתחררה או גיורת זכה. פ״ה נתעברה מן הגר ומן המשוחרר וכן משמע בהפרה (לקמן דף מט.) דקאמר לא שנו אלא שחבל בה בחיי הגר ואין לומר כריב״א שנתעברה בעודה שפחה דאין לבעל כלום[יב] דשל אדון אינו[יג] ועכשיו נשתחררה כדמשמע דנקט שפחה וגיורת משום דאורחא דמילתא כך דשתם משוחררת נשואה למשוחרר ושתמא גיורת לגר:

[מ] ונימא רבי עקיבא לנפשיה והלא עצמו אין משתלם אלא מגופו הביאהו לבית דין וישלם לך אמר רב שמואל בר רב יצחק כשקדם בעליו ושחטו מהו דתימא לישתלם מיניה קמ״ל הואיל ובר קטלא הוא אע״ג דשחטיה לא לישתלם מיניה אי הכי לרבי אליעזר נמי כשקדם ושחטו ה״נ וסבר דלמא אית ליה טעמא אחרינא דעדיף מהאי ונימא ליה ורבי אליעזר נמי לישני ליה שקדם ושחטו אמר לך התם הוא דנתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם דשור לאו בר קטלא הוא כלל דס״ד אמינא ניחייב אצטריך קרא למעוטי אבל הכא דמעיקרא בר קטלא הוה לא צריך קרא אע״ג דשחטיה ולר״ע נמי ודאי הכי הוה אלא אמר רב אסי האי מילתא מפי דגברא רבה שמיע לי ומנו רבי יוסי ברבי חנינא סלקא דעתך אמינא הואיל [נ]ואמר ר״ע אף תם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם משתלם נמי [ס][דמי עבד] מעלייה כתב רחמנא בעל השור נקי אמר ליה רבי זירא לרב אסי [ע]והא תבריה ר״ע לגזיזיה דתניא ר״ע אומר יכול ישלם מן העלייה ת״ל [1]כמשפט הזה יעשה לו מגופו משלם ואינו משלם מן העלייה אלא אמר רבא אצטריך ס״ד אמינא הואיל ומחמירני בעבד יותר מבן חורין שבן חורין יפה סלע נותן סלע שלשים נותן שלשים ועבד יפה סלע נותן שלשים משתלם נמי דמי עבד מן העלייה כתב רחמנא [2]בעל השור נקי תניא כותיה דרבא בעל השור נקי ר״ע אומר נקי מדמי עבד והלא דין הוא הואיל וחייב בעבד וחייב בבן חורין מה כשחייב בבן חורין חלקת בו בין תם למועד אף כשחייב בעבד נחלק בו בין תם למועד ועוד ק״ו ומה בן חורין שנותן כל שוויו חלקת בו בין תם למועד עבד שאינו נותן אלא שלשים אינו דין שנחלוק בו בין תם למועד לא מחמירני בעבד יותר מבן חורין שבן חורין יפה סלע נותן סלע שלשים נותן שלשים ועבד יפה סלע נותן שלשים יכול יהא חייב ת״ל בעל השור נקי [3]נקי מדמי עבד: תנו רבנן [3]והמית איש או אשה אמר ר״ע וכי מה בא זה ללמדנו אם [פ] לחייב על האשה כאיש הרי כבר נאמר [2]כי יגח שור את איש או את אשה אלא להקיש אשה לאיש מה איש [2]נזקיו ליורשיו אף אשה [3]נזקיה ליורשיה וסבר ר״ע לא ירית לה בעל [ק]והתניא [4]וירש אותה [ר]מכאן שהבעל יורש את אשתו דברי ר״ע אמר ריש לקיש [ה]לא [ו]אמר אלא בכופר [פ] הואיל ואין משתלם אלא לאחר מיתה והוה ליה ראוי [ז]ואין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק מאי טעמא אמר קרא והמית איש או אשה השור יסקל וגם בעליו יומת אם כופר יושת עליו ובנזקין לא אמר ר״ע והתניא[ח] [ז]הכה את האשה ויצאו ילדיה נותן נזק וצער לאשה ודמי ולדות לבעל (ט) [ה]אין הבעל נותן ליורשיו אין האשה [ט]נותנת ליורשיה [ט]היתה שפחה ונשתחררה או

[מ] (שם) כשקדם בעליו ושחטו. כדאקשי ליה לר׳ אליעזר לעיל: כשקדם בעליו ונימא ר״ע לנפשיה. כדאקשי ליה לר׳ אליעזר לעיל: אי הכי. אמאי מותיב ר״ע לרבי אליעזר לעיל הביאהו לב״ד ולא אסיק אדעתיה דמאי לשנויי ליה כשקדם ושחטו אי לית ליה טעמא אחרינא: אמר לך. ר׳ אליעזר שקדם ושחטו לא אצטריך קרא דהתם כי הרגו שלא בכוונה אצטריך למפטריה מכופר: דשור לאו בר קטלא הוא אע״ג דשחטיה. קושיא היא: נשלם דמי עבד מעלייה. ואע״ג דמקטיל דהא לגבי חבלת אדם אין תורת תם עליו ואינו נפטר בטעונת הביאהו לב״ד כתב רחמנא נקי: והא תבריה רבי עקיבא לגזיזיה. דלשמעינן בהדיא דאין משתלם אלא מגופו ואכתי איכא למימר הביאהו לב״ד: הואיל ומחמירני בעבד. לגבי מועד: אלקא בו בין תם למועד. דמועד משלם כופר ותם פטור: שאינו נותן אלא שלשים. אפילו שור ק׳ מנה: והמית איש וגו׳. במועד כתיב: נזקיה ליורשיה. ולא לבעלה: [ק][וירש אותה]. ומתתם את נחלתו לאחיו הקרוב אליו וגו׳ שאחו זו אשתו והא ליכא למימר דלבילדה ניתיב ירושה דילה דהא ממשפחתו כתיב אלא ה״ק ומתתם את נחלתו לקרוב אליו ממשפחתו ושארו שהיא אשתו הוא יורש לאותה: לא אמר ר״ע. נזקיה ליורשיה: אלא בכופר הואיל ואין משתלם אלא לאחר מיתה. הלכך לא זכתה בו מחייס: והוה ליה ראוי. ולא מוחזק וקיימא לן בית נוחלין (כ״ב דף קיג.) דאין הבעל יורש את אשתו בראוי לבוא לאחר מיתתה כבמוחזק לה מחייס: מאי טעמא. אין כופר משתלם אלא לאחר מיתה אע״ג דכתיב והמית אימת דכיון שמגדיהו למיתה לישתלם מחייס: [ר]והמית בו׳. שור אינו בסקילה עד שימות הניזק דכתיב והמית אין נותן שלשים ועבד יפה סלע נותן שלשים יכול יהא חייב ת״ל בעל השור נקי מדמי עבד: תנו רבנן והמית איש או אשה אמר ר״ע וכי מה בא זה ללמדנו אם לחייב על האשה כאיש הרי כבר נאמר כי יגח שור את איש או את אשה אלא להקיש אשה לאיש מה איש נזקיו ליורשיו אף אשה נזקיה ליורשיה. וסבר ר״ע לא ירית לה בעל: [ק]והתניא וירש אותה מכאן שהבעל יורש את אשתו דברי ר״ע אמר ריש לקיש לא אמר אלא בכופר הואיל ואין משתלם אלא לאחר מיתה והוה ליה ראוי ואין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק מאי טעמא אמר קרא והמית איש או אשה השור יסקל וגם בעליו יומת אם כופר יושת עליו ובנזקין לא אמר ר״ע והתניא: הכה את האשה ויצאו ילדיה נותן נזק וצער לאשה ודמי ולדות לבעל (ט) אין הבעל נותן ליורשיו אין האשה נותנת ליורשיה היתה שפחה ונשתחררה או ליתא דהיתה שפחה דהא בהפרה (סס) משמע כדפ״ה דנקט היתה שפחה ונשתחררה ולא נקט היתה משוחררת משום דע״כ כשאין לה בנים קאמר ולהכי נקט ונשתחררה דמשמע עתה מקרוב וה״ה לישראלית נשואה לגר ומת הגר דפטור דהא דמי ולדות לבעלה והא דנקט שפחה וגיורת משום דאורחא דמילתא כך דשתם משוחררת נשואה למשוחרר ושתמא גיורת לגר:

[א] מיי׳ פ״ט מהלכות מזקי ממון הלכה ב והלכה יג ופי״א מה׳ מ׳:
[ב] ג מיי׳ שם פי״ח הלכה ב סמג עשין שם:
[ג] ד מיי׳ פכ״ב ופ״ג מרוצחין הלכה ח ופ״ח מהל׳ גזלה הלכה ח סמג לאוין פח ועשין לו טוש״ע חו״מ סי׳ ל סעיף ח:
[ד] ה מיי׳ פי״א מהל׳ מזקי ממון הלכה ב סמג עשין שם:
[ה] ו מיי׳ פ״א מהלכות גזלה הלכה יא סמג עשין לו טוש״ע חו״מ סי׳ ל סעיף ח:
[ו] ז ח מיי׳ פ״ד מהל׳ חובל ומזיק הלכה א ב סמג עשין ע טוש״ע ח״מ סי׳ תכג סעיף ח:
[ז] ט מיי׳ שם הלכה ד טוש״ע שם סעיף ג:

רבינו חננאל

[ערוך]: תבריה ר״ע לגזזיה. פירוש שיבר כלי זיינם שלוחמין בהם. ומלזה של אשה, אע״פ שהיא נכסים הראויין לגבי בכור, לגבי בעל מוחזקת היא. דכל מאי דאית לה לאיתתא ירית. כן דעת ה״ר יהוסף בן מיגש. ורי״ף [כתב דמלזה] כראויה, ופסקי כרב פפא דאמר הלכתא אין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק ואין הבכור נוטל פי שנים במלזה בין שגבו קרקע בין שגבו מעות. כן דעת רבינו חננאל בפרק שור שנגח, דאשה שהזיקה ומתה, אליבא דרב פפא נזקיה ליורשיה ולא לבעל בין שגבו קרקע בין שגבו מעות. דראוי הוא, ואין הבעל נוטל בראוי ע״כ.

מוסף תוס׳

א. הלכך לא איצטריך למעוטי תם כשאין השור בסקילה כיון דאפי׳ במועד ליכא כופר דה״ג. ר״פ לעיל מא ע״ב. ב. [ד]כמו כן הורע כוחו. ר״פ. ג. [ן]משתלם מן העליה. רביע ישעיה בזימע״ק. ד. אפי׳ במועד. ר״פ לעיל מא ע״ב. ה. וה״ק נקי מדמי עבד כלומר מדין הדמים שנתנה תורה קצבה לדמי עבד. ר״פ, ע״ש. ו. ולכך נקט מדמי עבד. ר״פ. ז. מיהו לא משמע כן בשמעתין בסמוך אלא משמע דלא מיירי רק מקנס. ר״פ. ועי׳ לעיל מא ע״ב תוד״ה נקי ומהרש״א ומהר״ם שיף כאן. ח. דלעולם לא מיחייב כופר עד לאחר מיתה. ר״פ. ט. כגון בירושה, שהירושה ראויה ליפול בחיים, אימא דשקיל בעל, קמ״ל. ר״פ. י. דלא חשיב ראוי. ר״פ. יא. ואתיא כר״ש. תוספות שאנץ בזימע״ק, נ״א: ובפלוגתא לא קמיירי. הר״א מנרמיש״ל בזימע״ק. יב. בולדות. ר״פ. יג. כמו חמרתא מעברתא כו׳, ולאדון נמי לא משלם לו דמי וולדות. [ד]כיון דשחררה הפקיר הווולדות. ר״פ, ועי׳ מהרי״ב.

מסורת הש״ס

[1] ע״י פסחי׳ כ:), [2] לעיל ה. נב. [ע]כלין יד:), [3] ב״ק ל״ב, [4] [נ]עיל ה.), [5] ב״ק קיח:, [6] בדפו״י אמר ר״ע, [7] [ב״ב קיג. קכה:), [8] [ק]מן מט., [9] ל״לוטן), [10] [שמות כא], [11] [רש״ל], [12] ל״ל נוטן), [13] ל״ל כדפיך. תל״ג, [14] [ועי׳ תוס׳ ב״ב קיד: ד״ה מה],

תורה אור השלם

1. אוֹ בֵן יִגָּח אוֹ בַת יִגָּח כַּמִּשְׁפַּט הַזֶּה יֵעָשֶׂה לּוֹ:
שמות כא לא
2. וְכִי יִגַּח שׁוֹר אֶת אִישׁ אוֹ אֶת אִשָּׁה וָמֵת סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר וְלֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי:
שמות כא כח
3. וְאִם שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְהוּעַד בְּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת:
שמות כא כט
4. וְאִם אֵין אֲחִים לְאָבִיו וּנְתַתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וְיָרַשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה:
במדבר כז יא

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ אין הבעל נוטל ליורשיו. נ״ב פירוש אם אין הבעל קיים נוטל המזיק דמי ולדות ליורשיו ולא לאשה ואם אין האשה קיימת נוטל המזיק מזק ועצר ליורשיה אלמא דאף בשלר מזקין דלאו כופר נמי הוי מזקים ליורשיה ולא לבעל [והשלר חסר]:

גליון הש״ם

גמ׳ לחייב על האשה באיש. עי׳ לעיל טו ע״א: שם הואיל ואין בו. גיטין דף מג ע״א:

מוסף רש״י

אף תם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם. אם חבל אדם בשור תם ומת באדם ושמו ב״ד חבלה שחבל שור באדם יותר מחבלה שחבל האדם בשור משלם בעל השור אותו עודף (לעיל ה.) בעל השור משלם אותו מותר מזק שלם (ערכין יד:). והא תבריה ר״ע לגזזיה. לכח אגרופו, כדאמר בסנהדרין בפ״ק (ז.) אדייה לגזזיה וקם (לעיל ה.). ואין הבעל נוטל בראוי. כגון שמתה אשתו ואחר כך מת אביה, דנאלה זו לאחיה לה אילו היתה קיימת, כבמוחזק. יורשה שהיא מוחזקת כבר קודם מיתתה כגון שמת אביה ואחר כך מתה היא (רשב״ם ב״ב קיג.).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

או גיורת. מעוברת מגר ומתו שניהם פטור מן הכל שהוא קודם הואיל ואין להם[ד] יורשין כל הקודם בשלהם[ה] זכה חה שישנו בידו קודם לכל אדם אבל ישראלית מעוברת מישראל אפילו אין להם יורשין לירש חלקה ויש לו יורשין לירש חלקו. ודוקא נשתחררה קודם תבלה אבל היתה שפחה כשתבל בה חייב בכל אפילו בדמי ולדות ויתן לאדוניה דדמי ולדות שפחה אינם אלא לבעלים שלה כדאמרינן לקמן בשור שנגח את הפרה (דף מט.) דאמר ליה ממרתא מעברתא אזקת מינאי: **בגרושה.** עסקינן ומש"ה נותן ליורשיה שגירשה אחר התבלה: **בעל האשה.** אבועל הקפיד: **ונוקמה לרבה כו'.** למה להו לרבה ור"נ לאוקמה בגרושה נוקמה מר כדאית ליה ומר כדאית ליה בין נוחלין[ו] נוקמה לרבה כגון שגבו ב"ד מעות מן המזיק לשלם זק ועבר ואע"פ שנתחייב לה מחייב לא עדיף ממלוה בשטר: **דאמר רבה גבו.** יורשין קרקע במלוה שהלוה אביהם יש לו לגבות פי שנים דהוה ליה כמוחזק דהאי קרקע אשתעבד ליה לאבוהון: **גבו מעות אין לו.** פי שנים דלאו הני מעות הנין אביהן והוי רלוי: **ור"נ אמר גבו מעות יש לו.** דכמוחזק דמי שהרי מעות הלוה אביהם ומעות נטלו: **גבו קרקע אין לו.** דקרקע לא הניח אביהם והוי רלוי. והכא נמי לוקמא ר"נ כגון שגבו קרקע דהוי רלוי: **אמרי הני מילי.** דאפלוג רבה ור"נ בין נוחלין: **אלינא דבני מערבא.** דשלחו בכור נוטל פי שנים במלוה ולא ברבית ואוקימנא אליבא דרבנן דפליגי עליה דרבי דאמרי אין בכור נוטל פי שנים בשבח שבאו נכסים לאחר מיתת אביהן דאי רבי אפילו ברבית נמי שקיל פי שנים דשבחא דממילא הוא ופרשוה רבה ור"נ להא דבני מערבא דאמרי לרבנן בכור נוטל פי שנים במלוה מר בגבו מעות ומר בגבו קרקע: **ובי אמרי הכא.** בגרושה ולא מוקמינן לה בהכי: **רבי.** דאמר בכור נוטל פי שנים בשבח דכמוחזק דמי וכ"ש במלוה דכמאן דגבינא דמי לא שנא גבו קרקע ולא שנא גבו מעות הלכך אי לאו דגירשה שקיל דבעל בכבוד ומיהו בכופר אפילו רבי מודה דרלוי הוא דהואיל ואין בו שום חיוב מחייב לא הוי כשבחא דממילא: ה"ג [א] **ה"מ בני מערבא אליבא דרבנן כי קאמר הכא רבי:** שור שלא בכוונה פטור מסקילה כדתנן במתני' (לקמן דף מד.) נתכוין להרוג את הבהמה כו' וילפינן לה בגמרא [שם:] כמיתת בעלים כך מיתת השור: **אין השור בסקילה אין הבעלים משלמין כופר.** ור"ל דאמר לעיל (דף מא:) אין דיני אלא במתכוין להרוג כו' פליג עליה דמדאיצטריך קרא למפטרייה בתם שלא בכוונה מכלל דמועד שלא בכוונה[ז] (בר כופר הוא ועוד מתניתין בהדיא תנא לקמן דפליגי עליה דקתני מועד שלא בכוונה) פטור ממיתה וחייב בכופר ורבה אקרא סמיך ומוקמינן למתני' דלקמן כוותיה דהאי דקתני מתני' פטור מכופר ומסקילה קאמר: **או שורו של פלוני.** במועד אוקימנא בפירקא קמא [טו:]. קתני מיתת המית שורי את פלוני משלם ע"פ עצמו: **מאי נאו כופר.** ואע"ג דאין השור בסקילה שהרי הודה ואמרו כמיתת בעלים כך מיתת השור ואדם בהודאתו אינו נהרג: **לא דמים.** הא דקתני משלם לאו בתורת כופר דניבעי כפרה דאפילו לא משלם נמי כגון אי ליה נכסי לאו בכלל עונש הוא דאין כופר בלא סקילה דשור אבל היכא דאית ליה נכסי ע"כ משלם דמים דלא גרעה מיתה ממזקין דאילו אזקה אע"ג דאינו בסקילה בעי לשלומי ליה פחת דמיו ה"נ משלם דמיו ליורשיו: **אינו משלם ע"פ עצמו.** דשלשים של עבד קנס הן: **ואי דמים.** כלומר ואי ס"ד יש תורת נזקין להיכא דקטליה וע"כ כי היכי דבן חורין במקום שאין כופר משלם דמיו עבד נמי במקום שאין קנס משלם דמיו ואמאי קתני דלא: **שנוייא דחיקא.** בתרי טעמא: מיהו פי עצמו ומשלמו בתורת דמים[ט] אבל עבדו של פלוני תשלומין שחייבו הכתוב דהיינו שלשים של עבד לעולם לא ישלם על פי עצמו: אשו

או גיורת זכה אמר רבה בגרושה וכן אמר ר"נ בגרושה אמרי[ח] גרושה נמי תיפלוג בדמי ולדות אמר רב פפא התורה זכתה דמי ולדות לבעל אפילו בא עליה בזנות מאי טעמא אמר קרא [1]כאשר ישית עליו בעל האשה ונוקמה לרבה כגון שגבו מעות ולר"נ כגון שגבו קרקע [ט]דאמר רבה גבו קרקע יש לו גבו מעות אין לו ור"נ אמר גבו מעות יש לו גבו קרקע אין לו אמרי הני מילי לבני מערבא אליבא דרבנן כי קאמרי הכא כרבי: אמר ר"ש בן לקיש שור שהמית את העבד שלא בכוונה פטור משלשים שקלים שנאמר [2]כסף שלשים שקלים יתן לאדוניו והשור יסקל כל זמן שהשור בסקילה הבעלים משלמין שלשים שקלים אין השור בסקילה אין הבעלים משלמין שלשים שקלים אמר רבה שור שהמית בן חורין שלא בכוונה פטור מכופר שנאמר [3]והשור יסקל וגם בעליו יומת אם כופר יושת עליו כל זמן שהשור בסקילה בעלים משלמין כופר אין השור בסקילה אין בעלים משלמין כופר איתיביה אביי [כ]המית שורי את פלוני או שורו של פלוני ה"ז משלם ע"פ עצמו מאי לאו כופר לא דמים אי דמים אימא סיפא המית שורי את עבדו של פלוני אינו משלם על פי עצמו ואי דמים אמאי לא אמר ליה יכילנא לשנוייא לך רישא דמים וסיפא קנס מיהו [ל]שנוייא דחיקא לא משנינא לך אידי ואידי דמים מיהו

גרושה נמי תפלוג בדמי ולדות. דקס"ד דלא אקרי בעל האשה אלא כשהאשה תחתיו וק"ק דמאי פריך דתפלוג בדמי ולדות אטו ולדות גרי מינהו דזכיה בהו דהכי פריך לקמן (דף מט.) דבעל גופיה לא הוה זכי בהו אי לאו דאשכחן דזכי ליה רחמנא ולאשה לא אשכחן דזכי:

אפילו בא עליה בזנות. [א] פירושלמי בעי ר"ע בא על אמותו יכול אף הוא בעל ההריון ת"ל בעל אותו שאינו ראוי לקרות בעל[ב]: יצאו אלו שאינם ראויים לקרות בעל: **ונוקמה לרבה כגון שגבו מעות.**

הוה מצי למימר לרבה אליבא דנפשיה לוקמיה בין בגבו מעות בין בגבו קרקע דבסוף גט פשוט (כ"ב דף קעה:) מוכח דס"ל אליבא דנפשיה אפילו גבו קרקע אין לו דשעבודא לאו דאורייתא אלא לא חש לדקדק כל כך והתריץ שיהיה צריך להקשות הכא דשעבודא לאו דאורייתא אהכא דגבו קרקע יש לו ולתרלפ: **ולרב** נחמן שגבו קרקע. פי' כגון שגבו נמי קרקע ולא בא למעוטי מעות דהא דחשיב התם ר"נ מעות כמוחזקין היינו גבי מלוה דכפ"ה משום דזוזי יהיב וזוזי שקיל אבל הכא לא שייך האי טעמא ור"י מפרש לפי שדרך בני אדם לפרוע מעות[ג] חשיב ר"נ מעות מוחזקים[ד]: **אמר** רבה שור שהמית בן חורין. כר"ע ס"ל דלר"א ודאי חייב כדאמרינן לעיל ואביי דפריך סבר דאפילו ר"ע מודה דחייב כופר מועד שלא בכוונה והא דאלטריך ליה לר"ע לאוקמי בעל האשה נקי לדמי עבד ולא בעי לאוקמי נקי לחלי כופר שלא בכוונה היינו משום דמאם כופר לא מרבינן אלא דבשלא בכוונה מחייב בכוונה והיינו דוקא מועד דמחייב ע"פ עדים בכוונה אבל תם ע"פ עדים ליכא כופר בכוונה משום דהביאהו לב"ד וישלם לך שלא בכוונה נמי לו ע"פ עצמו ליכא לרבויי מאם כופר[ה] ולהכי פריך שפיר ר"ע לר"א אפילו לאביי דמכח הביאהו לב"ד וישלם לך יש לפוטרו אפילו שלא בכוונה בלאו קלא דנקי וכן (אמר) רב דימי א"ר יוחנן לקמן דאמר אם כופר לרבות כופר שלא בכוונה אפילו לר"ע נמי קאמר הכי[ו] כדפריך אביי ורב ושמואל דפליגי נמי לקמן (דף מד.) אמתני' דשור שהיה מתמכך בכותל בכופר שלא בכוונה נראה לר"י אליבא דר"ע פליגי והא דאיתותב רב מברייתא דמייתי תניא כוותיה דשמואל ומיובתא דרב לו מיובתא דרבה לגירסת רשב"ם י"ל דמשיב ליה גמרא מיובתא גמורה משום דאיירי בסיפא דרבי יהודה ור"ש שהם תלמידי ר"ע כדאמרינן בסנהדרין (דף פו.) וכולן אליבא דר"ע ובינמות (דף סב:) נמי אמר עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום ושנה להם ור"א ס"ל דאיכא כופר שלא בכוונה בלא ריבוי דאם כופר ולהכי אצטריך קרא דנקי למעוטי תם שלא בכוונה מחלי כופר ואת"ל דמרבוי דאם כופר נפקא ליה כופר שלא בכוונה נמי לר"א ל"ל דהכי סברא דפריך[ז] לא מרבינן מאם כופר שלא בכוונה אלא היכא דאיכא כופר בכוונה פליג איהו אדר"ע: **מאי לאו כופר לא דמים.** וא"ת למ"ד (לעיל דף מ.) כופר דמי

ניחא מאי איכא בין דמים לכופר ונראה לר"י כגון שמת המזיק דאין כפרה לאחר מיתה[1] כמו חטאת ואשם דאין באין לאחר מיתה אבל דמים משלם ולפ"ז חמורה שלא בכוונה מבכוונה והכי נמי יש חומרא אחרת שלא בכוונה מבכוונה למ"ד כופר דמי מזיק דפעמים שהניזק שוה יותר מן המזיק ועוד י"ל דנפקא מינה בין דמים לכופר דדמים יכול[ז] למחול וכופר אין יכול למחול ואי הוה פסיעתא לן דכופר שלא אמר רחמנא ולא חלי כופר הוה נ"מ נמי להא: **רישא** דמים וסיפא קנס. תימה מה תירוץ הוא זה[ח] ואומר ר"י דמאי לישב פירוש המשנה כן המית שורי את פלוני הרי זה משלם תשלומין שחייבו הכתוב כגון כופר על כבכוונה והיינו דוקא מועד דמחייב ע"פ עדים בכוונה אבל תם ע"פ עדים ליכא כופר בכוונה משום דהביאהו לב"ד וישלם לך שלא בכוונה נמי לו ע"פ עצמו ליכא לרבויי מאם כופר[ה] ולהכי פריך שפיר ר"ע לר"א אפילו לאביי דמכח הביאהו לב"ד וישלם לך יש לפוטרו אפילו שלא בכוונה בלאו קלא דנקי וכן (אמר) רב דימי א"ר יוחנן לקמן דאמר אם כופר לרבות כופר שלא בכוונה אפילו לר"ע נמי קאמר הכי[ו] כדפריך אביי ורב ושמואל דפליגי נמי לקמן (דף מד.) אמתני' דשור שהיה מתמכך בכותל בכופר שלא בכוונה נראה לר"י אליבא דר"ע פליגי והא דאיתותב רב מברייתא דמייתי תניא כוותיה דשמואל ומיובתא דרב לו מיובתא דרבה לגירסת רשב"ם י"ל דמשיב ליה גמרא מיובתא גמורה משום דאיירי בסיפא דרבי יהודה ור"ש שהם תלמידי ר"ע כדאמרינן בסנהדרין (דף פו.) וכולן אליבא דר"ע ובינמות (דף סב:) נמי אמר עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום ושנה להם ור"א ס"ל דאיכא כופר שלא בכוונה בלא ריבוי דאם כופר ולהכי אצטריך קרא דנקי למעוטי תם שלא בכוונה מחלי כופר ואת"ל דמרבוי דאם כופר נפקא ליה כופר שלא בכוונה נמי לר"א ל"ל דהכי סברא דפריך[ז] לא מרבינן מאם כופר שלא בכוונה אלא היכא דאיכא כופר בכוונה פליג איהו אדר"ע: **מאי לאו כופר לא דמים.** וא"ת למ"ד (לעיל דף מ.) כופר דמי

ניחא מאי איכא בין דמים לכופר ונראה לר"י כגון שמת המזיק דאין כפרה לאחר מיתה[1] כמו חטאת ואשם דאין באין לאחר מיתה אבל דמים משלם ולפ"ז חמורה שלא בכוונה מבכוונה והכי נמי יש חומרא אחרת שלא בכוונה מבכוונה למ"ד כופר דמי מזיק דפעמים שהניזק שוה יותר מן המזיק ועוד י"ל דנפקא מינה בין דמים לכופר דדמים יכול[ז] למחול וכופר אין יכול למחול ואי הוה פסיעתא לן דכופר שלא אמר רחמנא ולא חלי כופר הוה נ"מ נמי להא: **רישא** דמים וסיפא קנס. תימה מה תירוץ הוא זה[ח] ואומר ר"י דמאי לישב פירוש המשנה כן המית שורי את פלוני הרי זה משלם תשלומין שחייבו הכתוב כגון כופר על

1. וכי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים וְנָגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בִּפְלִלִים: שמות כא כב
2. אִם עֶבֶד יִגַּח הַשּׁוֹר אוֹ אֲמָה כֶּסֶף שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים יִתֵּן לַאדֹנָיו וְהַשּׁוֹר יִסָּקֵל: שמות כא לב
3. וְאִם שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ וְהֲמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת: שמות כא כט

רבינו חננאל

אמר רבה שור שהמית בן חורין שלא בכוונה פטור מכופר. פר"ח כתב דלית הילכתא כרבה דסלקא לקמן בתיובתא עליה. ור' יוחנן (לקמן ע"ב) ורשב"ל תרווייהו סבירא להו דכופר שלא בכוונה חייב ככופר בכוונה. ובעיא דרבא דאשו שלא בכוונה מי משלם דמים, סלקא בתיקו היא ומעיקרא בעיא דלא כהלכתא. והא דר' יוחנן דאמר כופר אם כופר לרבות כופר שלא בכוונה ככופר בכוונה אם עבד לרבות עבד שלא בכוונה כעבד בכוונה הילכתא היא.

גליון הש"ס

גמ' גרושה נמי תפלוג בדמי ולדות. ק"ל דהא בל"ז יקשה על הריטב"א דלא בעל נותן ליורשיו דתפלוג היא בדמי ולדות דמאי שנא אלמנה מגרושה לענין זה וצ"ע:

הגהות הגר"א

[א] רש"י קס"ס כדכי לאמר כו' ה"ג כו'. ג"כ לאפוקי מגירסת הרי"מ אבל בעצמא כדכי (ועי' בהגר"א אה"ע סי' ל סק"ס):

מוסף רש"י

זכה. המוכל בגמר שבידו, ואפילו לאחר מיתת הגר מבל בה זכה בה (לקמן מט.). **גבו** קרקע. מבעל חוב, יש לו. לבכור פי שנים, דהאי קרקע אשתעבד לאבוהון בחייו ומנו שהיה לו במשכון דמי ומשכינן ליה מוחזק ליטול הבכור פי שנים (רשב"ם ב"ב קכד:). **גבו** מעות אין לו. דמלוה להולאה ניתנה והני מעות אחריני ניהו ולאילו לא הוחזק בם אביהם (שם). **גבו** מעות יש לו. שהרי מעות הלוהו ומעות משכינן ליה מוחזק, **גבו** קרקע. בחוב מלוה אביהן, אין לו. לבכור פי שנים דמעות הלוהו ולא קרקע (שם). **המית שורי את פלוני.** בגרושה ולא מוקמינן לה בהכי: **רבי.** דאמר בכור נוטל פי שנים בשבח דכמוחזק דמי וכ"ש במלוה דכמאן דגבינא דמי לא שנא גבו קרקע ולא שנא גבו מעות הלכך אי לאו דגירשה שקיל דבעל בכבוד ומיהו בכופר אפילו רבי מודה דרלוי הוא דהואיל ואין בו שום חיוב מחייב לא הוי כשבחא דממילא: ה"ג [א] **ה"מ בני מערבא אליבא דרבנן כי קאמר הכא רבי:** שור שלא בכוונה פטור מסקילה כדתנן במתני' (לקמן דף מד.) נתכוין להרוג את הבהמה כו' וילפינן לה בגמרא [שם:] כמיתת בעלים כך מיתת השור: **אין השור בסקילה אין הבעלים משלמין כופר.** ור"ל דאמר לעיל (דף מא:) אין דיני אלא במתכוין להרוג כו' פליג עליה דמדאיצטריך קרא למפטרייה בתם שלא בכוונה מכלל דמועד שלא בכוונה[ז] (בר כופר הוא ועוד מתניתין בהדיא תנא לקמן דפליגי עליה דקתני מועד שלא בכוונה) פטור ממיתה וחייב בכופר ורבה אקרא סמיך ומוקמינן למתני' דלקמן כוותיה דהאי דקתני מתני' פטור מכופר ומסקילה קאמר: **או שורו של פלוני.** במועד אוקימנא בפירקא קמא [טו:]. קתני מיתת המית שורי את פלוני משלם ע"פ עצמו: **מאי נאו כופר.** ואע"ג דאין השור בסקילה שהרי הודה ואמרו כמיתת בעלים כך מיתת השור ואדם בהודאתו אינו נהרג: **לא דמים.** הא דקתני משלם לאו בתורת כופר דניבעי כפרה דאפילו לא משלם נמי כגון אי ליה נכסי לאו בכלל עונש הוא דאין כופר בלא סקילה דשור אבל היכא דאית ליה נכסי ע"כ משלם דמים דלא גרעה מיתה ממזקין דאילו אזקה אע"ג דאינו בסקילה בעי לשלומי ליה פחת דמיו ה"נ משלם דמיו ליורשיו: **אינו משלם ע"פ עצמו.** דשלשים של עבד קנס הן: **ואי דמים.** כלומר ואי ס"ד יש תורת נזקין להיכא דקטליה וע"כ כי היכי דבן חורין במקום שאין כופר משלם דמיו עבד נמי במקום שאין קנס משלם דמיו ואמאי קתני דלא: **שנוייא דחיקא.** בתרי טעמא: מיהו

מוסף תוס'

א. בתלמוד שלנו משמע בין שבא על חייבי לאוין שתופסין בה קידושין בין שבא על חייבי כריתות שאין תופסין בהן קידושין, דהא סתם קאמר בא עליה בזנות, שאינו משים חילוק, אבל בירושלמי משים חילוק דהכי גרסינן. תר"ת וי"ל. ב. ולר' עקיבא דאמר (יבמות מט ע"א) חייבי לאוין כחייבי כריתות ואין קידושין תופסין בהן, אף כל חייבי לאוין אין ראויין לקרותן בעל. רשב"ם. ג. [ו]עיקר אסמכתיה אמעות, שרוב העולם אינן מגבין קרקע אלא מעות. רשב"ם. ד. ולפי פירוש זה הא דקאמר ולר"נ בשגבו קרקע בדוקא נקט. רשב"ם. ה. [ד]עד כאן לא מרבינן לקמן מאם כופר אלא דמחייב כופר שלא בכוונה כמו בכוונה, אבל לא מרבינן שלא בכוונה יותר מבכוונה. ר"פ. ו. ולא משלמי יורשין. לאב"ר. ז. יורש(י) המת. רשב"ם. ח. אפילו שינויא דחיקא נמי לא הוי, דהא משמע מתוך המשנה שבא לחלק מה בין בן חורין לעבד, וכיון דבסיפא לא משלם קנס אבל דמים משלם א"כ עבד ובן חורין שוין דבתרוייהו משלם דמים ע"פ עצמו. ר"פ. ט. והיינו תשלומין שחייב הכתוב, דכופר נמי היינו דמי הניזק. ר"פ.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות